

Demokracie v kostce obalené humorem: Kdo je Občan první jakosti na Jezerce?

Neděle, 6. listopadu 2022

Měli by mít volební právo opravdu všichni bez výjimky, nebo jen ti, co se o toto právo nějakým způsobem zaslouží? To je stěžejní myšlenka komedie **Matěje Balcara** s názvem *Občan první jakosti*. Zhruba tolik jsem o ní věděla před návštěvou divadla, samozřejmě jsem tedy ještě věděla, že se bude představení hrát v **Divadle Na Jezerce**, kde jsem zatím byla vždy spokojena. Také jsem měla i částečné povědomí o obsazení tohoto kusu, a tím to končilo.

Ani vám, dalším potenciálním divákům, tak nehodlám všechno prozradit dopředu, ale už v úvodu můžu zmínit, že mě na Jezerce opět nezklamali. O tom, že s humorem to tam umí, jsem nepochybovala. Jen jsem se možná malinko obávala, aby tohle téma přece nebylo příliš závažné a nebylo to trochu velké sousto. To se nestalo, byla to opět trefa do černého.

Samotná zápletka »*Občana*« jev mých očích velmi originální a neotřelá. Hlavní postavou je moderátor David Marek, který provází diváky úspěšnou zábavnou show s názvem *Mindfuck* (přičemž tento výraz z angličtiny nám vysvětlují v programu docela složitě, ale já bych jednoduše řekla, že je to většinou něco, co v nás umí vyvolat pocit, jako by nám právě explodoval mozek a vylétl z hlavy).

Daniel se právě připravuje na jubilejní 300. díl plný překvapení. Ačkoliv ho vedení televize varuje, aby vynechal politiku a zaměřil se především na zábavu pro masové publikum, David je přesvědčen o tom, že zvládne skloubit obojí – národ vzdělávat, otevřít mu oči a rozšířit mu obzory, ale zároveň díky tomu vytvořit napínavou a vtipnou show, která bude mít sledovanost. Zvolil si skutečně téma hodné vyostřených diskuzí – demokracii a volební právo. A rozhodl se, že aktéry show budou náhodně zvolení lidé různého postavení, povolání i smýšlení. Společnými silami se stanou jakousi komisí, která bude rozhodovat o tom, kdo má právo hlasovat ve volbách a kdo by měl o toto privilegium přijít. Asi si sami dokážete představit, že to nebude žádná jednoduchá dohoda.

Amerika, nebo Vlašim?

To vše v rámci děje navíc údajně před zraky milionů diváků, v živém přenosu. To jediné mě popravdě trochu zarazilo – ačkoliv je představení očividně zasazeno do současnosti či blízké budoucnosti, fiktivní show Davida Marka je údajně velký hit a boří rekordy ve sledovanosti. Moc si neumím představit, že by zrovna na českém televizním rybníčku nějaký pořad podobného typu jako je *Mindfuck* mohl uspět, navíc v takové míře. Chvilími jsem se tak přistihla o tom, že uvažuji, jestli se přece jen děj neodehrává v Americe, kde by jistě mezi populárními late night show našel své místo. A hned jsem si říkala, jak by ten samý příběh fungoval v amerických reáliích – inu zmínky o Vlašimi by asi museli upravit... třeba na Minnesotu či Ohio?

Co se týče scény, o níž se postaral **Jan Balcar**, odpovídala by vlastně jak Americe, tak i našemu prostředí. Tvoří ji totiž vyloženě „plac“, tedy kulisy oné zmíněné komediální show. Červená pohovka skoro jako u Krause, stůl, za nímž obvykle v podobných studiích sedává sám moderátor, ale taky zde našel své místo kostlivec coby jakýsi „parták“ moderátora, co se ozve většinou, když je potřeba přeložit nějaké termíny převzaté z

angličtiny, případně, když je chvíle zareagovat na nějaké nekorektní sdělení. A za tím vším pak svítící konstrukce s nápisem, co na mě na první pohled působil jen jako nelogická změť písmen, ale skrývá v sobě samozřejmě název show. Písmena jsou ale takto uspořádána zřejmě záměrně, aby nás nachytala. Když se totiž rozsvítí jen část nápisu, nevidíme před sebou nic jiného než jadrné slovo Fuck.

Takové kulisy nám rázem pomůžou vyvolat dojem, že jsme skutečně na natáčení nějaké talk show. Zároveň to ale není jen kopie takového prostředí, ale spíše menší parodie na skutečné pořady tohoto typu a jeho náležitosti.

Charisma překoná mnohé

Vše ale stojí (a nepadá) na skvělém obsazení, které funguje jako sehraný tým. V hlavní roli moderátora Davida Marka se představil **Daniel Šváb**. Právě kvůli němu mě toto představení v první řadě lákalo. Zaujal mě totiž již v představeních *Werich* či *Meda*, ale zde se předvedl zase v naprosto jiné roli. Mám takový dojem, že David Marek by mi v podání kohokoliv jiného připadal vlastně dost trapný. Je to takový ten typ moderátora, co si o sobě očividně hodně myslí, dokonce bych řekla, že si ve své show hraje tak trochu na Boha a čeká, že mu to vše projde. Má na sobě křiklavě růžovou košili a motýlka, abychom nezapomněli, že je studovaný a kultivovaný, dělá trochu trapné vtípky a hlavně, když potřebuje ve svém pořadu nějaký předěl, vsadí na trapné tanečky a rádoby frajerské vrtění.

Úplně si umím představit takový pořad v televizi a můžu říct, že bych se na něj určitě nedívala. Ovšem Daniel Šváb má v mých očích velké charisma, a tak v jeho podání to vše zkrátka dokonale funguje. Stačilo, aby se podíval k nám do hlediště, mírně se usmál a hned jsme se proměnili ve věrné diváky jeho show. Já osobně jsem pak tomuto hlavnímu hrdinovi, o němž se v průběhu děje dozvíme i pár nelichotivých věcí, fandila až do konce. Přála jsem mu, aby jubilejní díl pořadu dopadl dobře a aby vyřešil i své soukromé problémy.

A to i přesto, že jeho přítelkyně či milenka a zároveň Andrea s ním už ztrácí trpělivost a asi by mu nejradyji nakopala. Andreu si zahrála **Kristýna Hrušínská** a tuto postavu zvládla snadno a jednoduše vykreslit tak, že mi její úloha v příběhu byla jasná velmi záhy.

Ředitel v televizi? Koho mi to jen...

Její otec **Jan Hrušínský** se pak divákům v *Občanovi první jakosti* představil coby ředitel televizní stanice Artur Strauss. Možná není náhoda, že jeho příjmení se trochu podobá slovu stres. Pan řídící se totiž stresuje už od samého začátku – bojí se, co jeho hlavní hvězda vymýšlí a co to pro něj může znamenat. „*Jestli nás nezažalujou, tak sežeru vlastní rolák,*“ pronese například v jedné chvíli. V jeho replikách bychom našli i více hlodů, a přesto, že tato postava také není křišťálově čistá, není to ani žádný prvoplánový záporák. Hned je nám jasné, že jen hájí vlastní zájmy. O to vtipnější je, když ho ale David pozve na jeviště coby prvního nečekaného hosta své show. Pan Hrušínský dělal naprosto skvělé grimasy, kterými naznačil, že se Strauss na výsluní nehrne. Asi bych se tvářila podobně, kdyby mě někdo nutil k exhibici.

Nevím proč, ale chvílemi jsem myslela i na jistého nejmenovaného ředitele a majitele české televizní stanice, který naopak dělá všechno proto, aby na výsluní byl, a tak moderuje drtivou většinu pořadů na dané stanici. Možná mi ho částečně připomněly i

kostýmy z dílny **Hany Soukupové** a bavilo mě sledovat, v čem jsou mu Strauss a Marek do jisté míry podobní a v čem jsou zase zdánlivě na hony vzdálení.

Dále si do své show Marek vybírá další hosty „přímo z řad diváků“, ale žádné přehnané interakce s diváky se bát nemusíte, všechno za nás oddiskutují a »odnesou« sami herci, kteří se šikovně vmísili na volná sedla v hledišti.

Učitelka, »Jarda« i kameraman

Jednou z nejvýraznějších tváří (respektive spíš hlasů :) představení je pro mě **Nela Boudová**, která si zahrála učitelku Dagmar Vývrtkovou. Ta sice zpočátku působila velmi racionálně, ale měla v sobě též dost upjatosti a předsudků, což se nejvíc projevilo ke konci příběhu. Skoro jako by v sobě měla nejprve trochu „špunt“, ale pak na něj asi vzali tu správnou vývrtku, a když se vše uvolnilo, létaly z Dagmar emoce na všechny strany.

Jakýmsi protipólem a protihráčem jí byl pan Vlasta Malý z Vlašimi (little Z!) alias **Martin Sitta**. Ten v hledišti seděl na dohled ode mě a bylo vtipné sledovat, že jakmile dosedl, v okolí to zašumělo. Všichni jsme ho okamžitě poznali, ale kdo by ho přece jen neznal například z filmu *Účastníci zájezdu* či seriálu *Slunečná*, možná by opravdu nabyl dojmu, že to není herec, ale člověk z lidu. Pan Sitta má už s podobným typem rolí své zkušenosti (právě Jarda z *Účastníků* je toho důkazem), a tak není divu, že byl naprosto přesvědčivý. Skutečně bych mu uvěřila, že je pan Malý, miluje svou vlast a demokracii, ale »vocaď pocad'«, zkratka bez různých menšin (například homosexuálové či migranti z islámských zemí) by mu tu bylo lépe. Působil na mě vlastně docela sympaticky, a to i přesto, že za některé jeho výroky a názory by mu asi leckdo nejraději „rozbil hubu“.

A dokonce se to i stane. Kameraman Libor Smetana v podání Libora Hrušky skutečně v jednu chvíli neudrží nervy na uzdě. Posléze se ale dozvídáme, že tito pánové mají možná leccos společného a ještě před rokem by se třeba dokázali u piva skamarádit. Jenže Libor už má pár zkušeností navíc, díky nimž získal pohled i z druhé strany barikády a má tak trochu větší rozhled. **Libor Hruška** zvládl této figuře dodat humor i hloubku a oceňuji i to, že v podstatě celou první polovinu představení hrál »druhé housle«, ale přesto na sebe sem tam zvládl velmi vtipně upozornit, takže jsme na něj nikdy tak docela nezapomněli. Bavilo mě i to, jak nešikovně se prořeklo jedno z jeho tajemství a jak už mu to posléze bylo i jedno. Libor Smetana zkratka nepláče nad rozlitým mlékem... ani nad brynzou :D.

Silný závěr

Všem ale tak trochu show a pozornost v závěru »ukradla« nenápadná paní uklízečka Marta v podání **Miluše Šplechtové**. Je to ona, kdo představení zahajuje, a tak brzy poznáme, že má veselou náturu a zlaté srdce. Postupně se o ní dozvídáme ještě více, ale ona na sebe většinou nijak neupozorňuje, nedělá ze svého náročného života žádnou vědu. Nevyžaduje ničí soucit, je to zkratka velká bojovnice, z níž bychom si leckdy mohli vzít příklad. O to působivější je její výstup v samotném finále, kdy už to nevydrží a musí nás všechny trochu »srovnat do latě«. Každé její slovo dopadá na úrodnou půdu, za nos se chytají nejen postavy na jevišti, ale také my všichni v hledišti jsme radši ani nedutali.

Bylo nám totiž jasné, že má samozřejmě ve všem pravdu a že možná ani my sami nejsme občas „občané první jakosti“. Představení nám tak připomnělo naše chyby, ale v podstatě s úsměvem na tváři a s lehkostí. Nebyl to žádný patetický pokus nás za jeden večer poučit a vychovat, ale spíše jsme si udělali trochu legraci sami ze sebe a odnášeli jsme si v sobě jakýsi příjemný pocit, že naše společnost asi není ideální, ale přesto by mohlo být daleko hůř. Což v dnešní době rozhodně není málo...